

globoko si v glavo vtisnite to sporočilo za vaš blagor vnetega domoljuba.

Odkar je sam Gospod Bog v svetem raju Adama podučil, je šlo podučevanje, so šle vse vednosti od ust do ust, od roda do roda. Ko bi drugi človeku nič ne povedali, mu nič ne pokazali, bi sam od sebe celó malo vedel in znal. Tako sem tudi jaz zdaj na poti, vam nekaj koristnega v povzdigo vašega blagostanja svetovati.

Ogersko s Hrvaškim vred — tretjina našega cesarstva — bilo je popred samo svoje; naš cesar jim je bil le njih kralj, ki ni mogel brez njih dovoljenja jim nobene postave dati, in nobenega davka — razun cola — naložiti. Ker so mu pa to celó po malem dovolili, je bil prisiljen, kot cesar, jih na mejah loviti, da od blaga, ki je šlo na Ogersko, ali ki je od tam prišlo, se je moral col v cesarske denarnice odrajtovati. Zdaj so ovrženi tudi colni davki na mejah med nami in njimi; tedaj tudi vino brez cola sèm ter tje hodi.

Ogersko s Hrvaškim vred prideluje v srednje, leto za letom, čez 20 milijonov čebrov vina, menda pol več kot vse drugo cesarstvo. Marsiktera Ogerska vina so nedopovedljivo dobra, žlahna in imenitna. Dokler se je še od njih velik col plačeval, so vendar nadlegovala Kranjskim, Štajarskim in Avstrijskim vinom, in so njih cene nižala; v primeri, kakor je, postavimo, Gorenc Hrvata s colom kupoval, je Dolensko in Ipavsko vino zastajalo, in se jima je cena kazila; ravno tako na Štajarskem in Avstrijskem. Ogri so navadno popili sami od svojih vin po 14 milijonov čebrov, in pri vsem visokem colu so ga vendar še čez vse svoje meje po 6 milijonov čebrov poprodali.

Kako pa zdaj, ko cola več ni?

Večkrat se je že primerilo, da Ogerski kmet, ki ni mogel svojega pridelanega vina zavolj pomanjkanja posódnikamor spraviti, je staro vino razlil, da je sode z novim napolnil. Zdaj ga menda raji po krajcarju bokal prodá, kakor da bi ga tje zlil.

Istrijani so, kakor Tržačanje — kar kupčijo zadene — od našega cesarstva odrezani, to je, da od vsega blagá, ki iz Istre v cesarstvo pride, tedaj tudi od vina, se mora, kakor da bi iz Trsta prišlo, col plačati. V Istriji se šteje čez 100.000 ljudi, katerih poglavni pridelek je vino, kakor pri nas. Ker pa bolj pod solncem ležé, so tudi njih vina menda močnejši od naših. Istrijani pa želé, in — kakor je obče znano — s krepko besedo sami prosijo, da bi za kupčijo s cesarstvom združeni bili, to je, da bi se od njih pridelkov, tedaj tudi od vina, noben col več ne jemal, in da bi pa oni raji od kave, cukra in vsega čezmorskega blagá, kakor mi, za naprej col plačevali. Taka pravična prošnja bi morala uslišana biti.

Vi moji presrčni deželani, kateri trtice obdelujete, da kruh jeste, ni res, da se nizke žitne cene kar veselite! — Ravno tako tudi uni, kateri, brez da bi ga pridelovali, radi vince pijó, ga najraje dobrega in po nizki ceni kupujejo.

Da bi pa vaših vinskih pridelkov in vas — — Ogri, Hrvatje in morebiti tudi Istrijani s svojimi boljšimi vini ne zadušili, je treba za časa misliti, kako taki zabavi v okom priti.

Od nekdanj so bili eni bolj umni, skrbni in marljivi, kot drugi. Od 13, ki so se s čolna v vodo zvrnili, jih je 5 splavalo, unih 8 pa utonilo. Gani se! — dokler je še čas, in nikdar ne čakaj, da bi ti že voda v grlo tekla. Kakor si človek postelje, tako spi. Kdor bo po več in boljšega vina prideloval, naj bo tù in tam, bo še v deželi ostal, bo splaval; ti drugi se bodo menda potopili. Privadili ste se mnogim, vašim dedom čisto neznanim šegam — prijetnišega življenja — naj bo, če

imate ob čem! — državni davki rastejo; vrh tega so deželni davki, in tudi čez navadno večji srenjski ali komunski stroški. Vseh teh potreb pa ne bo, ne blatna mlaka, ne cviček zagrinjal; po več in žlahnejega vina kakor dosihmal — moraš pridelovati, če boš hotel v vinski ceni z vsemi drugimi ravno vago trditi, ali jih še celó prekositi.

Od Slovencev pravijo, da so jasnega uma; pa vendar očitno je, da ravno pri vinoreji jih je še veliko zamazanih, ki stare prazne, in večkrat zelo škodljive navade trdijo.

Od kod pa neki to?

Ni ga še bilo, ki bi jih podučil. Ko Slovenec dober in koristen nauk ali svèt čuti, in ga razume, ga večidel tudi rad posnema. Ni je med vsemi kmetijskimi vejami, ki bi toliko skušinj in vednosti potrebovala, kot vinoreja.

Po tem takem se ti vrinem — moj ljubi! s tem sporočilom v tvojo lastno hišo. Nikdar ne misli, da že vse veš in razumeš; tudi drugi kaj vedó, in menda še več kakor ti. Kakor se sodniki o postavah pogostoma pogovarjajo, kako jih razumeti in po njih soditi, tako pogovarjaj se tudi ti s svojimi sosedi o tem, da se je treba učiti vsacemu, kdor kaj znati hoče; brez poduka se boš sukal zmirom v jalovem vrtincu!

O potrebi zavarovanja klaje in pa žita, dokler je v slami.

Zavarovalna društva stojé gotovo v prvi vrsti onih zavodov, kateri obvarujejo vsako leto tisuče in tisuče družin beraške palice. To se dá po številkah dokazati. Žalibog, da pa je še mnogo tacihi ljudi, katerim se potreba in korist zavarovanja ne dá v glavo spraviti. Da! našel sem pred dvema letoma še celó možaka, ki mi je naravnost rekel, da je zavarovanje pregreha zoper Božjo voljo! Vendar so takošne prikazni dan danes redke. Časopisi in večstranski drugi poduki zbudili so tudi prosto ljudstvo, da se zaveda potrebe zavarovanja; upati je tedaj, da se bode v kratkem času le malo nezavarovanih poslopij našlo.

Veliko manja skrb pa se obrača na zavarovanje klaje in žita, dokler je še v slami, da-siravno je, posebno v onih krajih, kjer se nahaja v kopicah ali v na samem stoječih kozolcih, večji nevarnosti razpostavljeno, kakor poslopja.

Skušnja nas uči, da v te in une zeló rada strela udari. Glavna stvar pa so hudobni ljudje. Menda ni človeka na svetu, da ne bi imel sovražnikov. Da bi mu hišo zapalil, se marsikomu zdi vendar-le preveč; — gré torej h kopici ali kozolcu in praskne žveplenko; njega vzame noč, lastniku pa, ki se je trudil sam ali pa drugi za njega s žulovimi rokami in potnim obrazom, ne ostane družega, kakor pepél. Ako pa vé sovražnik njegov, da je zavarovan, misli si: kaj bi mu požigal; vsaj mu ne morem škodovati.

Požarna statistika kaže, da je nad dve tretjine hudobija požarom vzrok.

Da se zavarovancem stvar olajša, naredile so vse zavarovalnice podletna zavarovanja, to je, zavarovanje na mesece. Plača se le v primeri zavarovalne dobe, in ne za celo leto.

Priporočam toraj vsem posestnikom, ki so v tem položaji, da se udeležé tega zavarovanja, ter se obvarujejo škode za majhen denar. Tudi Ljubljanska banka „Slovenija“ sprejema taka zavarovanja. J. J.

Dostavek vredništva. Ne moremo si kaj, da ne bi pri tej priliki povzdignili svojega glasú do naše banke „Slovenije“: naj bi ona, kot domača naprava, na vso

moč delala na to, da v vsaki soseski ali v vsaki fari dobí rodoljuba, ki bi jej podal statističen popis, koliko hiš in družih poslopij je v soseski ali fari, in koliko je zavarovanih nesreče ognja in koliko ne. Da je sila veliko še nezavarovanih, vidi se vselej iz naznanil, kedar kaka vas pogori. „Deset gospodarjev je pogorelo, al žalibog, zavarovani so bili le trije ali štirji“. Tako na žalost beremo skor vselej. Ko po takem popisu zvé banka število nezavarovanih, naj bi se poslužila vseh mogočih potov, da nečimurne gospodarje pridobi k zavarovanju. Gotovo, da tako postopanje bo neizmerno veliko koristilo. In če banka „Slovenija“ čez dve leti more reči: „naši gospodarji so vsi zavarovani nesreče ognja“, gotovo jej bode vsa domovina hvaležna. In rekla bode po pravici o sebi, da je največa dobrotnica našim ljudem.

Gospodarska skušnja.

* *Krompirjevo perje (krompirjevec) dá lepo rumeno barvo*, če odrežeš konce (špice) cvetečega krompirjevega perja in sok iz njega iztisneš s prešanjem ali razmečkanjem. Če v to tekočino položiš lanéno ali volnato blago, dobí ti v 48 urah lepo rumeno barvo.

Gospodarske novice.

* *Ljekovi proti govedjoj kugi* (zdravila proti goveji kugi) — pod tem naslovom beremo v „Gosp. Listu“ Zagrebškem sredstva, ki jih priporoča neki gosp. Tonkres kot preservativa proti tej pošasti. Mi se čudimo, še bolj pa milujemo, da spoštovani „Gosp. List“ jemlje take stvari v svoj list, ki nemarnosti gospodarjev še večjo potuho dajejo. Naši dragi sosede na Hrvaškem, v Slavoniji in vojaški Granici morali bi vendar že do dobrega prepričani biti, da je njihova dežela vsa polna goveje kuge in da pošast že nad 7 mesecev traja zato, ker ne pobijejo hipoma vse bolne in sumljive živine, ampak jo večidel živo puščajo, dokler pogine. Res je sicer, da sém ter tje ktero govedo preboli, al med tem je kužna iskra padla zopet v druge hleve in zato ni konca ni kraja Turške kuge na Hrvaškem. Čez 7 mesecev imajo to pošast že v trojedni kraljevini in še zmirom imajo jo raztreseno na več krajih!! Na Ogerskem je tudi zelo huda bila; al že davno je je konec. Naj bi bila Vakanovičeva vlada enkrat resen račun naredila, prepričala bi se bila, da bi dežela mnogo več dobička imela, ko bi bili, kakor pri nas, iz prvega začetka hipoma vsa bolna in sumljiva goveda pobili, kakor da so kugo zatrosili iz 10 krajev v 50, kjer je povsod mnogo goved pocepalo. In če bi grozovita kuga že ostala v lastni deželi, kaj drugim deželam za to mar? — al kuga njihova pretí z večno nevarnostjo drugim deželam in jim naklada velikanske stroške zaradi zaprtije, ter zadržuje vso trgovino itd. — to, to je hudo!

Zato živo poprosimo sl. vredništvo Zagrebškega „Gosp. Lista“, naj ono krepko povzdigne glas, da se vpelje tudi v Translajtanijski zakon od 29. junija 1868. leta, v katerem je edini „ljek proti govedjoj kugi“ in naj opusti vse nasvete „Oekonomie-Verwalterjev“, kateri nikakega pojma nimajo o Turški kugi, če tudi se zovejo Tonkres ali kakor koli, in bivajo v Lajpcigu ali koder koli! Naj bi Zagrebška vlada vsaj si tudi to v srce vzela, da je nečastno za njo, ako skozi 7 mesecev ne more vkrotiti kuge. Ali jo mar hoče permanentno imeti na Hrvaškem in imé Turške kuge prekrstiti v Hrvaško?! Če se jej ne smilijo domači gospodarji, naj se jej vsaj smilijo gospodarji sosednih nedolžnih dežel.

* *Konje striči je zdravju koristno* — pod tem naslovom je prišla ravnokar knjižica s podobami na svetlo od živinozdravnika Avg. Zündel-na v Strassburgu. Pisatelj začne svoje razlaganje s tem, da pravi, da so nekteri hudo zoper to, da se konj striže, češ, da je to proti naravi, da je škodljivo; drugi pa in ž njimi tudi pisatelj trdijo, da konja striči ga dela močnega, ga varuje mnogih bolezni in tudi ozdravi nekatere bolezni. Kaj tacega trditi, je res čudno, če tudi se tajiti ne dá, da konj pozimi bolj dolgo dlako dobí, pa jo spomladi zgubi; pisatelj vendar sam pravi, da je koristno le za take konje, ki so za nagli ték kakor pošarski in fiakarski konji, ali ki so za težko vožnjo, — za druge ne. Zlasti se prileže takim konjem, ki pozimi dobijo dolgo dlako in se zato radi potijo; če pa se konj zelo poti, zgublja s tem moč, pa se tudi lahko prehladí. Tudi se striženi konji lože dobro štriglajo in snažni držijo; tudi nadušljivim konjem, konjem z oteklimi nogami tekne. Pisatelj priporoča tudi zboljšane škarje, ki veljajo 8—10 gold. in s kterimi se celi konj v 4 do 6 urah ostriže. — Če tudi pisatelj prav temeljito obdeljuje svoj predmet in je zelo zavzet za to, da se gori imenovani konji strižejo, vendar konje striči ne bode menda nikoli v navado prišlo.

Šolske stvari.

Postava veljavna za Kranjsko,
ktera določuje pravne razmere učiteljev na
javnih ljudskih šolah.

(Dalje.)

III. Oddelek.

O strahovanji in odstavljanji učiteljskega osebja.

§. 44. Vsako dolžnostim nasprotno obnašanje za trdno in začasno postavljenih učečih oseb kot pregrešek graja ali šolski ravnatelj, ali šolska oblast ustmeno ali pismeno z ozirom na postavne nasledke, ako bi se zoper dolžnosti še pregreševalo, ali pa to tudi deželna šolska oblast pokorí z ustrahovalno kaznijo.

§. 45. Take ustrahovalne kazni so: a) posvarilo; b) vzetje pravice do više stopinje, ali do doklade za službena leta; c) prestava iz ene v drugo učiteljsko službo.

§. 46. Posvarilo se vselej daje pismeno in mora se ž njim zažugati, da se bode ostrejšje ravnalo, ako bi se zopet delalo zoper dolžnosti. Po triletnem negrajanem obnašanji dotičnega se ta kaznen več ne šteje.

§. 47. Pomaknjenje na kako določeno višo stopinjo plače (§. 31) ali dovoljenje kake določene doklade po službenih letih (§. 30) more se za eno leto ali za več odložiti ali popolnoma odreči.

§. 48. Ako se kdo kaznuje s tem, da se mu odvzame opravilo nadučiteljevo ali ravnateljevo in ako se zraven tega taka oseba nazaj postavi v vrsto učiteljev, se to lahko zgodí s spremembo ali brez premembe službenega kraja.

§. 49. V tem primerljaji, kakor tudi o kaznovalni prestavi na kako drugo učiteljsko službo enega in istega okraja mora strahovalna razsodba določiti vrsto, v katero posihmal stopi dotični med učeče osebe svojega službenega kraja.

§. 50. Predno se kakemu udu učiteljskega stanu prisodi kaka strahovalna kaznen, mora se dejanje pismeno ustanoviti in obdolženemu naznaniti, da se opraviči. Ako se obdolženi ustmeno opraviči, mora se to